

Nr 129.

Av herr **Kristensson**, om förhöjt understöd åt vissa handelsgymnasier.

Från och med år 1918 har det ordinarie förslagsanslaget till handelsgymnasier varit i riksstaten uppfört med 135,000 kronor. Därjämte har riksdagen å extra stat anvisat medel till förhöjda understöd åt handelsgymnasier, nämligen å tilläggsstat för år 1920 145,000 kronor samt på extra stat för vart och ett av åren 1921 och 1922 150,000 kronor.

Frågan om ett kraftigare understödjande från statens sida av de högre handelsundervisningsanstalterna har som bekant sedan länge varit aktuell. Så framlade Kungl. Maj:t för 1921 års riksdag proposition (nr 197) om upprättande av statliga handelsgymnasier i Malmö, Hälsingborg, Norrköping och Örebro genom övertagande av de befintliga statsunderstödda handelsgymnasierna i nämnda städer samt om kraftigare understödjande av handelsgymnasierna i Stockholm och Göteborg. Riksdagen fann sig emellertid väsentligen med hänsyn till det rådande statsfinansiella läget böra avslå framställningen. Såsom nyss nämnt anvisades såväl det ordinarie som det extra anslaget till handelsgymnasierna för år 1922 med samma belopp som för år 1921.

Jämväl för budgetperioden den 1 januari—den 30 juni 1923 beviljades av 1922 års riksdag anslag enligt ungefärligen samma norm eller med respektive 70,000 och 80,000 kronor. Av vederbörande departementschef uttalades i framställning till 1922 års riksdag, att det icke vere någon överdrift, om man gjorde gällande, att de för ifrågavarande ändamål utgående anslagen måste betraktas såsom knappt tillmätta. Enligt den förutnämnda propositionen skulle för ett tillfredsställande ordnande av undervisningen vid handelsgymnasierna i direkta statsanslag — alltså oberäknat kostnaderna för dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring — krävas en sammanlagd summa av 352,000 kronor, medan det som gymnasierna nu finge sig beviljat stannade vid en totalsumma av 285,000 kronor i ett för allt. Om man icke ville riskera att vår statligt understödda handelsundervisning skulle sjunka under sin nuvarande nivå, torde det vid sådant förhållande knappast böra ifrågakomma att ytterligare nedsätta understödsbeloppen.

Då det gällde framställning i ämnet till 1923 års riksdag beträffande budgetåret 1923—1924, föreslog emellertid Kungl. Maj:t en nedsättning av det extra anslaget med icke mindre än 30,000 kronor eller till 120,000 kronor. Departementschefen uttalade, att han med hänsyn till den mindre gynnade ställning, som dessa skolor intagit i förhållande till andra yrkesutbildningsanstalter, helst velat bibehålla anslaget vid oförändrat belopp.

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 4 saml. 13 häft. (Nr 128—129.) 199 24 2

Men han hade med hänsyn till nödvändigheten att under förhandenvarande förhållanden i möjligaste måtto inskränka statsutgifterna och i betraktande av den icke oväsentliga uppgång av penningvärdet som ägt rum sett sig nödsakad föreslå den nämnda sänkningen av anslaget. Riksdagen biföll Kongl. Maj:ts framställning.

I årets statsverksproposition föreslås en ytterligare nedsättning av det extra anslaget med 20,000 kronor eller till 100,000 kronor. Departementschefen förklarar, att ehuru det vore önskvärt att kunna bibehålla det nu utgående anslaget hade med hänsyn till såväl rådande ekonomiska läge som penningvärdets stegring sedan detta förstärkningsanslags tillkomst den nämnda nedsättningen av detsamma syntes kunna äga rum.

Skolöverstyrelsen hade för sin del hemställt, att det extra anslaget till handelsgymnasierna skulle för budgetåret 1924—1925 uppföras med samma belopp som före den 1923 vidtagna nedsättningen eller alltså med 150,000 kronor. Oaktat den höjning av penningvärdet, som onekligen ägt rum sedan sistnämnda belopp fixerades, kan nämligen enligt överstyrelsens mening handelsgymnasiernas ekonomiska ställning icke sägas hava undergått någon väsentlig förbättring, utan dessa gymnasier hava alltjämt att arbeta under stora ekonomiska svårigheter. Detta har senast framgått av de uppgifter beträffande gymnasiernas ekonomi, som överstyrelsen inhämtat i samband med den förberedande behandlingen av frågan om fördelning å de olika gymnasierna av det för budgetåret 1923—1924 anvisade extra anslaget. Helt visst komme den anslagsreducering, som för sistnämnda budgetår vore nödvändig på grund av anslagets nedsättning, att bliva för gymnasierna synnerligen kännbar.

Den som varit i tillfälle att något taga kännedom om de ekonomiska villkor, under vilka våra handelsgymnasier arbeta, lär icke kunna jäva detta överstyrelsens uttalande. Och det synes ofrånkomligt, att den ytterligare nedsättning av anslaget till dessa läroanstalter, som föreslås i årets statsverksproposition, skulle vara ägnad att medföra verklig skada för dem.

Handelsyrket är — därom kan icke råda något tvivel — det område av näringslivet, åt vars tillgodoseende med läroanstalter staten ägnat den minsta omsorg. Ingen statlig anstalt, högre eller lägre, finnes på detta område. Vad som här har åtgjorts, har helt och hållet tillkommit genom enskildas eller kommunernas bemödanden, och de understöd staten så småningom lämnat måste betecknas såsom alltför små och otillräckliga. Alltjämt måste därför utbildningen på detta område tyngas av betydliga elevavgifter, varigenom naturligtvis tillträdet till läroanstalterna i hög grad försvåras eller omöjliggöres för mindre bemedlad ungdom.

Jag anser mig på grund av vad jag här anfört ha starka skäl att påyrka, att det extra anslaget till handelsgymnasierna måtte för budgetåret 1924—1925 få utgå med samma belopp som före den genom sistlidna års verkliga budgetära svårigheter framtvingna sänkningen eller med 150,000 kronor.

På grund av det anförda hemställer jag alltså,

att riksdagen måtte till beredande av förhöjt understöd åt handelsgymnasierna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Örebro och Norrköping, utöver till dem redan anslagna belopp, anvisa för budgetåret 1924—1925 ett *extra* anslag av 150,000 kronor att utgå under i statsverkspropositionen angiven förutsättning.

Stockholm den 21 januari 1924.

Emil Kristensson.
